

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Розробник(и):
Ірина КУРИЛО, доктор економічних наук, професор

ЗАТВЕРДЖЕНО
Зав. кафедри методології та методів соціологічних досліджень

Микола СИДОРОВ

Протокол № 19 від «19» серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Соціально-демографічний аналіз поселенської мережі

для студентів

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 «Соціологія»
освітній рівень бакалавр
освітня програма «Соціологічне забезпечення управлінських процесів»
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2023/2024
Семестр	5
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладачі: Борис КРИМЕР

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (відтиск, ПІБ, дата) «__» 20__ р.

на 20__/20__ н.р. _____ (відтиск, ПІБ, дата) «__» 20__ р.

КНІВ – 2023

Схвалено науково - методичною комісією факультету соціології

Протокол від «31» серпня 2023 року № 10

Голова науково-методичної комісії _____ Тетяна ЧЕРВІНСЬКА

1. Мета дисципліни – ознайомлення з актуальними тенденціями розвитку демографічної урбаністики, отримання навичок роботи з інформацією, що стосується урбаністичної та соціально-демографічної ситуації в Україні і світі, розвиток вмінь щодо аналізу динаміки демографічних процесів та соціально-демографічного складу населення різних типів поселень у взаємозв'язку з факторами, які на них впливають.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Володіти базовим соціологічним понятійно-категоріальним апаратом
2. Знати і вміти використовувати статистичні поняття і показники
3. Вміти працювати з одномірними та двоімірними таблицями

3. Анотація навчальної дисципліни: Дисципліна передбачає розгляд процесів урбанізації та глобалізації у соціально-демографічному контексті й спрямована на формування у майбутніх соціологів уявленнь про соціально-демографічні особливості різних поселенських структур та їх фактори, на відпрацювання навичок дослідження відтворення населення різних типів міст, а також порівняльного аналізу демографічних процесів і структур в міжпоселенському розрізі.

4. Завдання (навчальні цілі):

- з'ясувати закономірності еволюції розміщення населення та місця і ролі демографічної динаміки у процесах глобалізації
- опанувати методи соціально-демографічного аналізу поселенської мережі, аналізу методичного та інформаційного забезпечення досліджень у цій царині
- розширити професійні уміння щодо порівняльного аналізу даних, які стосуються відтворення населення різних типів міст (та інших типів поселень), а також оцінки його взаємозв'язків із соціально-економічними процесами

Це спрямовано на формування компетентностей:

- здатність прогнозувати розвиток соціальних процесів в організаціях, галузях та регіонах (ск09);
- здатність проводити експертизи та оцінювання соціального стану організацій, регіонів, відповідності програм соціального розвитку міжнародним показникам (ск16).

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	основні теоретико-методичні засади дослідження поселенської мережі у соціально-демографічному вимірі	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	контрольна робота	20
1.2	сучасну соціально-демографічну специфіку різних поселенських структур та основні фактори, що її формують	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	контрольна робота	20
1.3	основні методи та підходи до аналізу демографічних процесів і структур у міжпоселенському розрізі	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	контрольна робота	20
2.1	використовувати теоретичні знання у практиці соціальних досліджень поселенської мережі, зокрема сучасних урбанізованих поселень, а також аналізу процесів глобалізації в їх соціально-демографічному вимірі	Лекція, практичне заняття	завдання на практичному занятті, контрольна робота	15
2.2	працювати із соціальною, демографічною та економічною статистикою, що стосується соціально-демографічної й урбаністичної ситуації в Україні та інших країнах	Лекція, практичне заняття	завдання на практичному занятті, контрольна робота	15

2.3	застосовувати методи соціально-демографічного аналізу до діагностики проблем відтворення населення міських поселень, оцінки й прогнозування їх соціальних наслідків, а також до вирішення прикладних завдань планування поселенської мережі	Лекція, практичне заняття	завдання на практичному занятті, контрольна робота	10
-----	---	---------------------------	--	----

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання дисципліни (код)					
	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3
Застосовувати теоретичні підходи та методологію аналізу до діагностики та вирішення організаційних та регіональних проблем (PH14)	+	+	+			
Здійснювати аналіз проблем соціальної організації із застосуванням системи соціологічного знання (PH16)				+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Кр 1 з тем 1–3, PH 1.1, PH 1.2, PH 1.3 – 15 балів/9 балів
2. Кр 2 з тем 4–9, PH 2.1, PH 2.2, PH 2.3 – 15 балів/9 балів
3. Участь у практичних заняттях із тем 1–3, PH 1.1, PH 1.2, PH 1.3 – 15 балів/9 балів
4. Участь у практичних заняттях із тем 4–9, PH 2.1, PH 2.2, PH 2.3– 15 балів/9 балів

- підсумкове оцінювання: письмовий іспит PH 1.1, PH 1.2, PH 1.3 (білет містить два відкриті питання і задачу) – 40 балів (відкриті питання оцінюються по 15 балів, задача – 10 балів). Мінімальний бал успішного складання (отримання загальної позитивної оцінки) іспиту – 24 бали.

- умови допуску до підсумкового іспиту: студент не допускається до іспиту, якщо за семестр він набрав менш ніж **36 балів**. Такий студент допускається до іспиту за умови успішного написання тесту-допуску за матеріалами семестру.

7.2 Організація оцінювання:

1. Кр 1 з тем 1–3 – після вивчення теми 3
2. Кр 2 з тем 4–9 – після вивчення теми 9
3. Участь у практичних заняттях із тем 1–3
4. Участь у практичних заняттях із тем 4–9

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та практичних занять

№ п/п	Номер і назва теми*	Кількість годин		
		лекцій	Практичні заняття	Самостійна робота
1. Теоретико-методичні основи соціально-демографічного аналізу поселенської мережі				
1	Теоретичні засади соціально-демографічного аналізу поселенської мережі	4	4	8
2	Методичні питання соціально-демографічного аналізу поселенської мережі та його інформаційне забезпечення	2	2	8
3	Урбанізація, демографічний перехід та відтворення населення в різних типах поселень	2	2	8
2. Специфіка відтворення населення у різних типах поселень та її детермінанти				
4	Тривалість життя населення та фактори її формування у різних типах поселень	2	4	8
5	Народжуваність та дітородна поведінка у міжпоселенському вимірі	2	2	8
6	Плюбно-сімейні процеси й структури, їх особливості в різних типах поселень	2	4	8
7	Специфіка міграції в умовах глобалізації та її роль у процесах трансформації поселенської мережі	2	4	8
8	Соціально-демографічний склад населення	2	4	8
9	Соціальна економіка: специфіка проблем у поселенському контексті	2	4	6
ВСЬОГО		20	30	70

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 20 год.

Практичні заняття - 30 год.

Самостійна робота - 70 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Метрополітні функції великих міст України: потенціал розвитку та перспективи реалізації : монографія / НАН України. Державна установа «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долинського НАН України»; наук. ред. М.І. Мельник. – Львів, 2016. – 552 с.
2. Українське суспільство: міграційний вимір : нац. доповідь / Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. – К., 2018. – 396 с.
3. Shevchuk, P. Dynamics and structure of fertility in the largest cities in Ukraine at the beginning of the XXI century. *Demography and Social Economy*, 39(1), 3–19.-2020.- Retrieved from <https://ojs.dse.org.ua/index.php/dse/article/view/38>
4. Мостова І.О. Вплив демографічної ситуації на систему розселення // Демографія та соціальна економіка. – 2014. - № 1(21). – С. 222-232.
5. Трансформація сільського розселення в Україні : кол. моногр. / за ред. Т.А. Заяць ; Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. – Київ, 2017. – 298 с.
6. OECD (2018). Ageing in Cities. OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/978956423160-en>
7. Курило І.О. Демографічне старіння у столиці України, його особливості та сучасні виклики. *Демографія та соціальна економіка*, 41(3), 17–36.-2020.- Retrieved from <https://ojs.dse.org.ua/index.php/dse/article/view/21>

8. Гендерний паспорт м. Києва. - https://kyivcity.gov.ua/kyiv_ta_miska_vlada/genderna_politika_438817/genderniy_pasport_kiyeva/
9. Geyer H. and T. Kontuly A., 1993. Theoretical Foundation for the Concept of Differential Urbanization. In *International Regional Science Review*. 15: 157. DOI: 10.1177/016001769301500202
10. Partridge M., Rickman D., Ali K., Olfert M., 2006. Does the New Economic Geography Explain U.S. Core-Periphery Population Dynamics? In *The 45th Annual Meetings of the Southern Regional Science Association*. March 30-April 1, 2006, St. Augustine, Florida
11. Taylor P. World cities and territorial states under conditions of contemporary globalization // *Political Geography*, 2000, № 19
12. World Urbanization Prospects The 2018 Revision - Population Division - United Nations - <https://esa.un.org/unpd/wup/>.

Додаткова:

1. Височин І. А. Організація міграційних перемішень у просторах великого міста [Електронний ресурс] / І. А. Височин // Вісник Сумського національного аграрного університету. - Сер. "Будівництво" / Сумський національний аграрний університет. - Суми : СНАУ, 2014. - Вип. 8 (18).
2. Засадко В.В. Механізми розвитку сільських територій в умовах урбанізації та міграції з села у місто // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2013. – Вип.6. – С.226-271.
3. Курило І.О. Соціально-економічна структура населення: еволюція, сучасність, трансформації. – К.: ІДСД НАН України, 2006. - 412 с.
4. Людський розвиток в Україні: трансформація рівня життя та регіональні диспропорції. У 2-х томах. – К.: "Сочинський", 2012.
5. Макарова О.В. Соціальна політика в Україні. - К.: «Сочинський», 2015.
6. Мостова І.О. Міграції населення як фактор розвитку процесів урбанізації. Населення України : демографічні складові людського розвитку. – Умань, 2015. – 180 с.
7. George Martine, Jose Eustaquio Alves and Suzana Cavenaghi Urbanization and fertility decline: Cashing in on structural change - <http://pubs.iied.org/pdfs/106531IED.pdf>
8. Richard Wolf, Greg Langley, Jessica Formby Bigger Cities, More Babies? <http://projectm-online.com/app/uploads/PROJECTM-Fertility-and-Cities-Demography-Special.pdf>